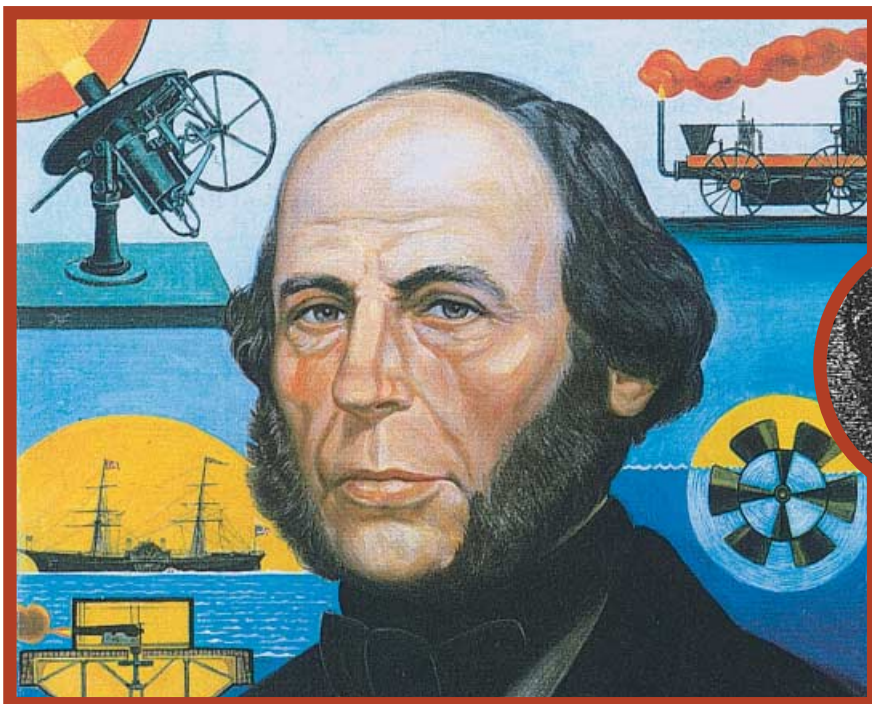

Uppfinnaren John Ericsson fälldes av Brights sjukdom

■ Omständigheterna kring den svenske uppfinnaren John Ericssons sista sjukdom är värda en egen epistel. Han var samtida med den berömda engelske internisten Richard Bright (1789–1858) och avled i den njursjukdom som bär dennes namn, »Bright's disease«.

Värmlänningen John Ericsson (1803–1889) blev mest känd för skeppspropellern, konstruktionen av krigsskeppet USS Monitor under amerikanska inbördeskriget och pionjärbetet med solenergin. Efter elva år i England flyttade han 1839 till USA.

Han insjuknade 1889 på Manhattan med svaghet och benödem. Man misstänkte då Brights sjukdom eller hjärtinsufficiens. När en oregelbunden puls konstaterades tog Ericsson detta inte på större allvar, och efter att själv ha tagit pulsen kom han till slutsatsen: »Ett diagram av min puls skulle likna en såg med var sjätte och var tionde tagg avbruten.«

Han visste att detta tillstånd lätt kunde avhjälpas med medicin, men hypotesen att hans njurar inte fungerade ville han inte tro på. När han inte blev bättre på digitalis och kinin gav han slutligen med sig att lämna urinprov, och då blev diagnosen Brights sjukdom. Detta var dödsdomen för den flitige uppfinnaren.

Det var inte första gången John Ericsson kom i kontakt med sjukdomen. Två år tidigare hade hans son Hjalmar i Stockholm avlidit i vad som kallades Brights sjukdom. Fadern ansåg att sonen blivit felbehandlad för prostatahypertrofi när han fick olika mediciner som skulle underlätta vattenkastningen. »Hans hälsa blev uppenbarligen fullständigt förstörd av läkarnas inkompetens och hans eget dåliga omdöme. Faktum är att din make, som var en ovanligt stark man, mördades av okunskap.« Så skrev John Ericsson, föga tröstande, till sonhustrun [1].

Pappa John ansåg att allt berodde på mekaniska problem, som enkelt och bättre kunde behandlas av »rörmokare«. Själv hade han i många år haft liknande problem, som han tacklade genom att kateterisera sig med silverkateter, upp till fyra gånger om dagen. Slutligen dog både far och son till följd av upprepade urinvägsinfektioner, som också engagerat njurarna.

John Ericsson dog i USA, men hans kvarlevor transporterades under stora hedersbetygelser tillbaka till Sverige, och här ligger han begravd i ett magnifikt mausoleum i Filipstad vid sjön Daglösen, där årligen på hans födelsedag i juli slaget vid Hampton Roads mellan Monitor och Merrimack iscensätts med eld och kanondunder.

John Ericsson ville inte acceptera sin sjukdom, utan behandlade sig själv med upprepade kateteriseringar. Infällt: »Mannen bakom syndromet«, Richard Bright.

»Mannen bakom syndromet«

Sir Richard Bright [2], var onekligen en föregångsman i njurpatologi. Han blev mycket uppskattad av både patienter och kolleger på Guy's Hospital, där han arbetade tillsammans med bl a Thomas Addison och Thomas Hodgkin. Gamla teorier och doktriner om humoralpatologi litade han inte på, utan gjorde egna patologiskt anatomiska undersökningar och införde albuminprov på urinen för att påvisa njurskada.

År 1827 postulerade han sambandet mellan kronisk nefrit och ödem. Sir Samuel Wilks sade om honom: »We are struck with astonishment at his powers of observation« [3]. På 1800-talet var namnet Bright liktydigt med svår postinfektös kronisk glomerulonefrit, med dålig prognos.

Tyvärr nöjde man sig i långa tider med att kategorisera alla njuråkommor med positivt äggviteprov som Brights sjukdom, utan att närmare forska vidare i patogenesen. Så småningom fick man klart för sig att prostatahypertrofi ligger bakom många urinvägsinfektioner och njurskador.

Den operativa behandlingen bestod i början av transuretral incision av blåshalsen. Den första suprapubiska prostatektomi gjordes 1887 i England av Arthur F McGill på Leeds Infirmary, och något senare av E Fuller i New York [4, 5].

Olav Thulesius

professor, Linköping

Referenser

1. Church WC. The life of John Ericsson. London: Sampson Low; 1890. Vol II. pp. 217-8 samt brev av John Ericsson på Kungliga Biblioteket, Stockholm.
2. Hakulinen E. Mannen bakom syndromet: Richard Bright. En av de stora inom njurforskningen – hans »Reports of medical cases« epokgörande. Läkartidningen 1984; 81:1722.
3. Major RH. Classic descriptions of disease. Springfield Ill: 1945. pp. 534-40.
4. Clark PB. Centenary of the first prostatectomy in Britain. Br J Urol 1987;60:549-53.
5. Fuller E. Six successful and successive cases of prostatectomy. J Cutaneous Genitourinary Diseases 1895;23:229.